

בזאר נחושת

חפצים וכלים שונים

ממשית יושבת על אחת מדרכי הבשמים ונמנית עם ערי המדבר בנגב שזכו בהכרת אונסק"ו כאתרי מורשת עולמית. טיול באתר עתיקות כמו גן לאומי ממשית הוא שער כניסה לעולם קדום של מסתורין וחידה. מי חיו כאן לפני? במה עסקו? במה האמינו? מה אכלו? אילו ריחות וצלילים עלו מן הבתים ובאילו צבעים נצבעו? היום הצבע השולט הוא צבע האבן, שהתגלגלה מגגות הבתים והצטרפה אל ערמות האבנים הדוממות שניתקו אף הן מחומה ומגדר, ועל הכל מכסה העפר – כשומר על הנקודה בזמן שבה נקטעו החיים. יש אתרים עתיקים שזוכים לעדנה מחודשת. לאחר מאות ואלפי שנים שוב נשמעים הפטיש והמקוש. הארכיאולוגים מסירים את שכבות ההרס, ובעזרת משמרים, משחזרים ומחקר מאפשרים לנו להיכנס בשעריהם. ועדיין, האתגר הוא לדובב את השרידים, לרתום את כנפי הדמיון ולנסות לרגע להתחבר אל העבר.

מסע בזמן

בפסח 1999 התחלתי את המסע ליצירת שוק חי ברחובות העיר הקדומה ממשית – "השוק הנבטי". המסע הזה אינו מדעי ומדויק, אך עם זאת הוא מספק חוויה אמיתית הנשענת על ניסיון לשחזר את החיים שהתקיימו כאן בעבר. ההתחלה הייתה צנועה. כדי להביא לשוק "חיים" ידעתי שאני זקוקה לבעלי מלאכה ולסוחרים אותנטיים. שיערתי שאמצא את מבוקשי בין הכפריים בדרום הר חברון, השומרים עדיין על מסורות חומריות בנות מאות ואלפי שנים. שוטטתי בבאר שבע ובשוקי העיר העתיקה בירושלים, ירדתי

ליריחו לפגוש בנפח הזכוכית והמשכתי לחברון ולבית לחם. באופן פלאי קיימתי שיחת טלפון מקרית (טעות במספר) עם אדם בשם נימר, ומשהתברר לי שנימר הוא חברוני קפצתי משמחה. למחרת יצאתי עם משפחתי אל קריית ארבע. שם חיכה לי נימר ברכבו ויצאנו למצוא את בעלי המלאכה – את הקדר, את נפח הזכוכית ואת מוכרי השטיחים והנחושת. נימר, כך התברר לי, הוא איש מכובד בלשכת המסחר בחברון. לו ולמשפחתו יש תעודה כחולה, שניתנה להם אחרי מלחמת ששת הימים משום שהצילו יהודים בחברון

השוק הלילי

סלאמה, נגר מסורתי

עושים שוק

מדי שנה, בסוכות ובפסח, מתעורר רחוב השוק של ממשית לחיים ומספק הצצה מרתקת לעולם קדום בן יותר מ-2,000 שנה. כיצד הוקם השוק הנבטי בגן לאומי ממשית ואיך הפך למסורת אצל אלפי מבקרים הפוקדים אותו מדי שנה

כתבה: סאס פיאלקו

איברהים מנגן על הרבבה

בשטיחים, בכלי קרמיקה, ברקמות, באבני חן וקריסטלים, בחרוזים, במטבעות ובכלי זכוכית. רחוב השוק הופך למוזיאון חי. אפשר לראות כאן אבני ריחיים לטחינת קמח וכלי עבודה מפורזלים, מזרים ומגלים, מחרשות עץ, נפות ועוד. אפשר לבלות בשוק שעות ארוכות. הגדולים יעסקו בהתמקחות על מחיר השטיח, הצעירים יתנסו בסדנאות ייחודיות, בהן יצירת כד באבנים, בנייה בלבני אדמה, הכנת תכשיטים ואפילו סדנה של משחקי חשיבה. התעייפתם מהשוטטות בשוק? השוק מציע גם אפשרות ליהנות מטיפולים הוליסטיים המתבצעים בחדרים קדומים בבית נבטו, ממוזיקה אתנית מדברית וממופעי מחול המתקיימים באורוות הסוסים המפוארת. ואי אפשר בלי בית הקפה במעלה הרחוב ותצפית על העיר מהמסעדה שבמרומי העיר.

קהילה ייחודית

ואולם, העיקר בשוק הוא הספונטניות והשמחה שסוחפת אליה את המבקרים והסוחרים כאחד. למשך ימים אחדים נוצרת כאן הוויה אמיתית. קולות החליל והתוף של הנגנים מתחרים בהמולת השוק. מן הסמטה מגיחה רקדנית וכולם מתפנים לתופף בדרבוקות ולהצטרף ברקיעות רגליים קצובות. למרגלות הכנסייה מדליק נפח הזכוכית את האש ובצד אחר, בזמן השוק

בית אמידים

בעת המאורעות. הגרעין הראשון של סוחרים ובעלי מלאכה החל להתגבש. כמובן, רקמתי קשרים עם המנהל האזרחי (סיפור בפני עצמו), התגברנו על מכשולים רבים והשוק ממשיך להתקיים.

ניחוחות מן העבר

עם השנים הלך השוק והשתבח, והוא ממוקם היום לאורך רחוב השוק הקדום, על רחבת הכנסייה ובאחד מבתי האמידים בעיר. אל השוק מתקבצים סוחרים שמרכולתם תחזיר אתכם אל ימי קדם. כאן תמצאו תוצרת מן הנגב, כגון שמן זית, זיתים, מרקחות מתובלות, סבונים, שמני גוף ועשבי מרפא. קטורת המור והלבונה בדוכן התבלינים של הסוחר מחברון מעלה ניחוחות רחוקים של שיירות עמוסות תבלינים ובשמים, שהובילו הנבטים על דבשות גמלים דרך מדבריות ערב. רחוב השוק עמוס בכלי נחושת, בסלים,

הסלים של נוני

סאס בשוק

להקת ממשית, משה דהן

הלילי, הקהל משתלהב ממופע המשלב מוזיקה, ריקוד ולהטוטי אש. במהלך השנים הצטרפו אל השוק אומנים מכל רחבי הארץ. קסמו של השוק ליכד אותם והפך אותם לקהילה. כאן נוצרו חברויות, פרחו אהבות ונולדו ילדים שמתרוצצים בשוק ומרגישים בבית. אפילו מוזיקה מקורית נכתבה בהשראת המקום. לעת ערב כשהשוק מתרוקן, מתפנים הסוחרים, יהודים וערבים, להתארגן לשנת הלילה במקום, לא לפני שהם מסבים לארוחה מאולתרת עם הרבה שמן זית, וזעתר, שירה וסיפורים מתל אביב, מהגליל, מהנגב, מחברון ומרמאללה.

הכותבת היא ממונה תחום קהל קהילה, מחוז דרום. תודה לעובדי רשות הטבע והגנים ממחוז דרום ומהמטה בירושלים על העזרה, התמיכה והפיתוח.